

MÖRTÉNETI LAPOK.

FELELŐS SZERKESZTŐ
K. PAPP MIKLÓS.

Megjelenik minden vasárnap. — Előfizetési ár: Félévre 6 f. Egész évre 12. f. — Szerkesztőségi iroda: Lyceumi nyomda Kolozsvárt. — Kiadó hivatal: Gr. Teleki Domokos ház nagypiacz.

Tartalom: Idősb Czégei Wass György naplója (XVIII-ik közlemény). — Mednyánszky Jónás jelentései (1649—1652.) Közli Szilágyi Sándor. — In Congregatione Dominorum Celsissimi stb. — Petőfi Sándor a magyar irodalomban. (XVII. közlemény.) Szinnyi Józseftől. — A kuruczvilág történetéhez. (II. közlemény.) Közli K. Papp Miklós. — Hadi regulák Rákóczy Ferencz táborában. (II. közlemény.) — Tárca. Oklevelek: IX. (VI. közlemény.) Közli Szabó Károly. — Apróságok.

IDŐSB CZEGEI WASS GYÖRGY

NAPLÓJA.

I. Jan. 1704— 31. Oct. 1705.

1704.

(Folytatás.)

ctobris 1. Commendans Urammal együtt lévén ebéden és azon alkalmatossággal beszélgetvén, hogy mi dolog legyen, hogy ily csendességben vagyuak a Crucz atyafiak oda ki, talám elmentek volna, mint némelyek hirdetik. Ez szerint parancsol Commendans Uram, hogy az bástyákon lévő három ágyukkal, melyek az közép kapuban, szabók bástyájában és az csizmadiakéban vagyuak, kettőt kettőt löjjenek mindenikkel, melyekkel lövén onnan kívül is viszont a felső és alsó kómáli sánczokból

visszalövéldöztek, ez meglévén és az asztaltól felkelvén az lovas Németeket muskatélyosokkal Segrött kapitánnyal együtt Commendans Uram kiküldé a középkapui kis ajtón menvén ki, és az vargák kertnél csak hamar négy ökröt és egy ide való lengyelt (ki most köztök volt) elkapván, az Cruczok az alatt észrevévén hogy innét lementek, a ki mint lóra kaphatott minden rend nélkül jött és az Crucz Német is. Az ide bé való gyalog Németek megállván az alpreti malomnál és az Cruczok elérkezvén az lovasokra ütnek és az szorososan ezek benyomulván az Cruczok utánnok lövén, és közelítvén az gyalogokhoz öszvepuskáztak, holott felesen estek, sebesedtek a Cruczok, az alatt pedig (észrevévén az ide bé való Németek) hogy a Crucz Németek elérkeztek és az mi templomunknál elejekben akarván állni, az szorosból az utcára, magyarutczára nyomultak ki, onnéb beljebb, az mi templomunk felé, holott az kétféle Németek között az Cruczokkal együtt oly igen nagy puskázás volt, hogy majd égy ütközeten is elég lett volna, úgy hogy az ide bé valóknak hátot kellett adni és az kőfal alá kellett nyomulni, és segítségek érkezvén innen belől, ujjabban kimentek és ujjabban öszvelövéldöztek, nagy lövéldözéssel és kiáltással, mind addig, mig osztán a külsőnek vissza kellett nyomulni; az idő is béestveledett, az külsők közül, a mint vesszük észre, feles becsületes emberek estek el, kik között köntösiről esmérvén meg és fegyveriről Balog Sigmondot az prokuratort, Szentmihályit, az captalant, mind két részről, úgy vesszük észre, hogy estek el.

2. Octobris. Reggel 6. óraker az alpreti malmot meggyujtván elégetvén a künnvalók,

remélvén azért, hogy az itt benn valók ehhez vonták volt magokat, melyet nem jóvallok ő Kegyelmeknek benn, kivált hogy Teleki Mihály öcsém Uram megenged est contra christianitatem, ecclesiákat rontani, s annak javait s jószágait fogyatni s pusztítani, annak utánna az alsó kőmáli sánctól lehozván az három német zászlókat és az Szamos mellett lévő új sánctokban felrakván Jézus kiáltások után lövöldözni kezdtek két ágyuval (mondják, hogy a kővári szarvas és Prileselek nevű ágyuk volnának) az takácsok bástyáját és hidkapu felől való mellette lévő kőfalt lőtték s rontották, az minthogy kárt is tettek mind kőfalban, mind bástyában, kivált pedig az házakban némelyekben, a bástyában egy Firneknek a fejét is ellőtték, hogy mindjárt megholt; egész estvig mind lőttek, innen belől pedig semmit sem lőttek, várván attól, hogy micsoda munkájok lesz az oda ki valóknak és az ide bé való munkát ahhoz képest accomodálják.

3. Octobris. Az közép kapuban lévő sugárágyut kivonván az éjjel, felvonták a Czéhez hentesek bástyájára, honnét kezdtek az Szamos mellett lévő sánctól lövöldözni, és viszont az künn valók is kezdtek az bástya felé lövöldözni, de nem csak néha néha lövöldöztek, innen belől többet lőttek ki, mintsem onnét próbálván, ha jól lehetnek-e a sáncthoz.

4. Octobris. Az takácsok bástyája mellett lévő kőfalt hidkapu felől az külsők igen rontván, úgy hogy már az járásáig nagy darab helyt a kőfalt lerontották, tehát innen belől Commendans Uram sánctól készít s faragat fából, hogy casu quo ha lerontanák az falt, mindjárt sánctól tehesse az romlás eleibe, melyet a Kőmálról a külsők észrevén az faragók és munkásokhoz igen kezdtek az keresztől torozkokkal lövöldözni, melylyel a munkásokat egy nehányszor is turbálták, az alatt pedig a falot lövöldözték, nem sok szünetet hagyván rajta, mely lövésekkel Benei Huszár Mihály, Wertes Mihály és mellette lévő házakban sok károkat tettek, s téznek, némely golyóbis királyutczára, farkasutczára is általmegyén.

5. Octobris. Jó reggel ismét a külsők hozzáfogván a kőfal lövéséhez és rontásához egész nap estvig aprádonként lövöldöztek s

rontottak, úgy hogy már az falakat közepén feljül egy kis helyt ki is lyukasztották, már az házakat nem annyira vesztegették, mivel az mint veszem észre, az ágyujokat alább vették és a kőfalnak közepit igyekeztek lövöldözni, innen pedig se tegnap, se ma a külsők nem lövöldöztek, Commendans Uram pedig az takácsok bástyájában menván és az külső észbe vévén, az Kőmálból hozzá löttek bé az bástyában, melytől úgy megijedt, hogy a maga veres mentéjét levetette, és más köntösét vévén fel magára, ebben jött le a bástyáról és jött le csak sietve a kőfalról.

6. Octobris. Ezen éjszaka a romladozott kőfal eleibe belől a sánctól való fákát helyben rakták és reggel mindjárt ásni és csinálni kezdtek, az hidkapuban, az takácsok bástyájában levont ágyut vonták, csak nem úgy jártam ott is mint a takácsok bástyájában; az külsők reggel vagy ötöt löttek, de azon túl egyet sem, hanem tíz óra tájban három levelet küldtek bé, egyet a Commendans Uramnak, egyet nekem, harmadikát a Tanácsnak. Sem Commendans Uram a nekünk szöllöt meg nem adja, hanem az iránt a Tanácssal egyetértvén felküldtem Commendans Uramhoz, hogy mért velünk nem communicálja s nekünk szöllő leveleinket meg nem adja? mi is még eddig ő Felségének igaz hívei lévén csak szikrányiban is még eddig ő Felsége ellen való dologban nem találtatván, melyre nézve osztán velünk communicálta, s maga a külsőknek választ adott.

7. Octobris. Hallván ezt az itten lévő Urak s Főrendek, hogy az Cruczok levelet küldöztek bé, s kivált interveniálván az is, hogy ujjban küldtek volna bé Commendans Uramhoz, de ezt velünk magyarokkal semmikép nem communicálta ő Kegyelme, hozzám jönnek, s egyenlő akarattal discourálunk, meg egyezvén mind papi rendekkel, Tanácssal és várossal, hogy már majd szintén mindelekből kifogyván és pusztulván, Commendans Uramat consolálnák, hogy telyességgel extremitásra ne kellésék jutnunk, melyet írásban akarván beadni, estve felé készült el és készülvén Commendans Uramnak izentünk, hogy ő Kegyelméhez akarunk felmenni, de más napra halasztott, mivel szintén akkor adván választ az külsők követinek, az válasz után

lövetett, de emezek kétszer vagy háromszor löttek vissza taraczkkal. Reményilem, már akkor az elszálláshoz készülgettek és az sánczokból a bástyájokat vonogatták, mivel — —

8. Octobris. Még viradta előtt éjszaka két óra előtt sánczokat, táborhelyeket elhagyták és két óra után mindjárt táborhelyeket felgyújtották és elszállottak, de hova és merre? abban még bizonytalanok vagyunk, láttattak ugyan Szamosfalván alól seregek strázsák az hegyeken, és egy ide való ember jövéen és maradván el, mondja: hogy az szebeni militia már a Marosig jövéen az előtt szöktek volna el, más is hozván egy embert, ki is azt mondja hogy tegnap Kocsárdnál a szebeni militiának harcza lett volna a Cruzcokkal, az kiket is az militia megvert volna, kétség nélkül, későbbre kellett ezeknek innen megindulni, mivel sok egyet másokat hagyták el, szénát circiter curror 300 hagytak, meggyújtották volt ugyan, de ez előtt való este nagy eső lévén nem éghetett meg, táborhelyek a sánczokban, taraczk golyóbisokat is felesen hagytak el.

Eodem este felé négy óra tájban láttattak seregek Szamosfalván alól, mivel az itt lévő Cruz atyafiak megegyezvén a belsőkkel, Toroczkai István és Vay László Uramékkal és reá telvén 9 ezerre Generalis Rabutin Uram ő Excellentiájának (az ki már szintén 3 ezere magával jövéen utjában volt) eleiben mennek szép elrendelt sereggel és szintén a só völgyén (melyet annak hinak) megütköznek és mind két fél kemény harczt állott elsőben, de a Cruz lovasok nem állhatván Generalis Uram hadának kemény lövését, elsőben is a bal szárnya megszaladott, annak utánna a többi is a gyalogját ott hagyván, holott azok többire ott vesztek, kivált a nemesség egészen elveszett, gratiát magoknak kérvén, de Generalis Uram nem adott, hanem egy lábíg levágatta őket. Kik vesztek pedig az atyafiak közül? még bizonytalan. Dénes Mihály Uramat bizonyosan mondják, hogy elveszett volna fegyverén itt lévén. Teleki Mihály öcsém gyalog mondják, hogy szaladott, Csáky László Uramat pedig igen idején mondják, hogy elszaladott.

9. Octob. Méltóságos Generalis Uram ő Excellentiája egész táborával szállott ide

Kolosvárhoz, az én kertemen kívül a Szamos mellé, de maga ő Excellentiája ebédre bėjött az kőfal törést megnézvén és proponálván ő Excellentiája, hogy innét a praesidiumot már ő Excellentiája el akarván vinni in peori necessitate temporis, tehát hogy az ellenkező felek itt ne subsistálhassanak és az város az ő Felsege jövendőbeli szolgálatjára conserváltassék, az falaiban valami apparátúrákat kell tenni, és benne le kell hányatni, azért a városiakat ásóval, kapával előállítsák, a mint hogy még az nap az kapuknál lévő sánczokat bontani, az törésnél lévő falt még jobban törni kezdték.

10. Octb. Lövő szerszámokat, mindenféle munitiókat és apparatusokat kivonattak s szekerekre felrakták és az táborra viszik a kőfalt ájták hánták, hogy puskaporral vöttessék.

11-a. Hasonlóképpen rakodtak, készültek az kőfalt, palizadokat, kiket nagy erővel, munkával és az szegénységnek nagy fáradtságával s költségével csináltattunk vala, rontják, hányják, bástyák kőfalazatját ássák, ligatják hogy puskaporral őket felvettesék, a Cruznékat praedálják; ennek alkalmatosságával másokon is praedát, sok károkat tesznek, ugy hogy az utolsó ítélet is talám ily félelemmel és rettegéssel végben nem mégyen, minémü félelemben és rettegésben az város vagyon, egyaránt papjaink, scholáink házaikra reá mentek, sőt templomaink ajtóját is bérontották volna, ha muskatélyossal nem succuráltunk volna.

12. Octobr. Generalis Uramat megalálván, keményen parancsolt, hogy Commendans Uram reá vigyázott, ne praedáljanak, az mint hogy az közönségeseknek nem is engedtek, de a tisztségek sokaknak lovakat, szekereket, fegyvereket elvették, kivált a kikre valami nehézségek és suspitiojok volt és azoknak feleségekről, kiknek urak elementek.

Eodem éjszaka 11 és 12 óra között háromszori harang félre verés után az kőfal alá ásott minákkal az, és csizmadiák bástyájok közt egy darab felvettetett, ugyan az csizmadiák bástyája és monostori kapu között lévő falban is egy darabot fel akartak vetetni, de az Isten gondviseléséből viz menvén

reá vagy magok azt mondják, hogy magok akaratjokból vizezván meg nem akarták felvettetni, de oda is immár ástak volt.

13. Octobr. Egész éjszaka mind készülvén, a benn való Németség jó reggel kimentek, egy Leitinant egy néhány lovasokkal jöven ki a piacra őrizetre, míg eltakarodik a tábor, hogy kárt ne tegyenek, gondolatunk és reményiségünk felett Isten töllök megszabadított és oltalmazott, kiért Istené a dicsőség és dicsértesség szentsége. Tizenhét esztendeje egy hét hiján, hogy a kolosvári kapukat és azoknak kulcsait a magyaroktól elvették.

14. Octobr. A tanács egybengyülvén mint az itt benn lévő Uri s Fő s nemesi Rendeket és közönségesen a várost a tanásházhoz convocáltatván az végre, hogy tölle mint kapitánytól a kapukat és kapuk kulcsait magok kezekhez vegyék, melyről sokat discursálván mintegy álterealodván is mint együtt, mind eddig különösön ultimarie, ugyancsak (ha szintén az Urak között is volt competitor) concludáltatott az kapuknak az én birtokomban és azoknak koltsai s nyitási kezemenél létele és maradása, egyetértvén mindazonáltal a város hadnagyával, városiak őrizvén a kapukat; ebéd előtt pedig Rátz István egy néhányad magával, ebéd után pedig Ketzeli István jött volna csak látogatásunkra, hogy az Némettől mint maradhatunk, de egyet is közülök bé nem bocsátottunk és az romlásokat s pusztulásokat kezük reparáltatni, hol fával, hol tövissel.

15. Octobr. Igen nagy csendességben voltunk, esős idő lévén a falakon sem dolgozhattunk.

16. Ebéd után jött a kapuhoz Nagy Czegi Gábor Uram Kováts István nevű hadnagygyal, kikkel sokáig beszélgetvén a monostori kapu előtt (mivel ki nem bocsátották) estve felé elmentek és ezen éjszaka küldtünk Generalis Uramhoz, tudósítván az itt való dologról.

17. Küldte ide Csáky László Uram Vajda János Uramat titkon és az Tanácsnak szöllő levelekkel, melyben ő Kegyelme a városnak hódolását és feladását kívánja, de nem lévén meg in tempore, mi csak breviter választadtunk, copijája ez:

Méltóságos Groff bizadalmos Ur!

Groff Uram 16. praesentis irt levelét színtén ez órában vettem, melyet az itt benn lévő Méltóságos Uri Fő és nemesi Rendekkel communicálván tetszett közönségesen, hogy Kegyelmednek irnám meg, hogy kedvezzen Kegyelmed mind magának mind hadainak, mind ennek, a szegény városnak és az városban lévő Uri Főnemesi és városi Rendeknek és Kegyelmetek vitézinek, itt benn lévő házok népének és ha már reményiségünk felett mind az három ifiát az tüzes kemenczében az hatalmas Isten megoltalmazott, ne igyekezzék Kegyelmetek bennünket maga tagjait, atyafiat, jóakaróit s barátjait s itt benn lévő házok népét elveszteni és teljességgel elpusztítani. Közel lévén Méltóságos Generalis ő Excellentiája, ki ha csak valamit percipiál, mindjárt tüzzel vassal reánk fordul és visszajő s a sok ártatlanoknak vérét kiontatván, félő Kegyelmeteket Isten érette bujdosóvá ne tegye, mint Kain az Abel vériért. Édes Uram hostilitást mi sem mutatunk, se magunkat nem opponáljuk annak idejében Kegyelmetek is künn való dolgát igyekezzék elsőbben végezni, miket készen talál. Ezzel ajánlom Isten oltalmában Kegyelmedet és maradok
Claudiopoli 17. Octb. 1704.

kész szolgája Czegei WASS György.

Méltóságos Generalis Rabutin Uram ujj praesidiumot és nagyobbat tévén be Szamos-Ujvárbán és számtalan élest takarítottván és hordatván bé, két asztagot is rakatván bé, estvére jött és szállott Ketelendre.

(Folytatása következik.)

MEDNYÁNSZKY JÓNÁS

JELENTÉSEI

(1649–1652.)

Közli: Szilágyi Sándor.

1652. nov. 26.

VIII.

Generose domine et frater mihi confidentissime, servitiorum meorum addictissimam commendationem.

Hogy az ur isten kegyelmedet édes öcsém uram kívánsága szerint való lölki testi

sok jókkal kedvesivel egyetemben nagy boldogul megáldjon, tiszta szivből kívánom.

En Bécsből istennek hála jó egészségben és szerencsésen tértem meg, sok pártolódásom is volt azokkal a Tokodi uram antagonistáival, kiről sok szó lehetne; mégis istennek hála, jó módjával végbenvittem hogy az pénzeket felvették és az házát viszont restituálták neki, sirva nyavalyás köszönte ez aránt való kegyelmed nagy jó akaratját és provisióját; valóban szegény nyomorultul volt már, az mivel fizetésébül kellett 900 tallérra az superfluitust refundálni, az mint kegyelmed ajánlotta volt magát szegénynek, mivel az obligatoriáját ad talleros 933 adta, hogy az 33 tallért is per bonam occasione megadatja neki, most is nyavalyás implorálja azon kegyelmed jó akaratját, mivel bizony nincs szegénynek mivel sustentálni magát; magam is igen kérem kegyelmedet, ne hagyná el szegényt az aránt is. Az kegyelmed dolgára is nagy szorgalmatos gondom volt és szintén akkor szerencsémre az ordinarius posta ment lelelekkkel ő felsége után Prágában, és igen igen in bona forma irtam meg az supplicatiót is ő felségének és cancellarius uramnak is mind kegyelmed nevével s mind magam nevemmel bővséges declaratióval régi sok szép ajánlásit előszámlálván ő nagyságának, ő felségének is kegyes oblatióit, kiket ha kívánt valaha ő nagysága declarálni, mostan ő nagysága az által declarálja, ki által is tovább való obligatiokra is devinciál mind kegyelmedet s mind engemet magához; elhigyje kegyelmed, hogy ugyan derekas motivákat subministraltam ő nagyságának ez aránt, Ruttikai uramnak is irván felőle bővségesen, hogy novitate rei ne movealtassanak, sok szép ratióit adnectaltam annak is, eddig tudom ő nagyságának kezéhez jutottak leveleim, ezután is irok per bonam occasione ő nagyságának, hogy egyéb distractiói között el ne feledkezék róla, szerzettem is már ott Bécsbe oly confidens embert, az ki mindenkor felküldi az leveleket, és választ is recipiálhat, kirül elegendő informatiója van már Tokodi uramnak, kire ő szorgalmatos vigyázással is leszen. Minekelőtte Bécsben mentem volna, palatinus uramhoz is jártam, mivel nem lett volna utamban és ha digrediáltam volna utambul az

tolvajoktul való féltében az pénzzel nem mertem arra járni, mivel sok fosztást tolvajlást tesznek erre most is az sok lator. Palatinus uramnál ő nagyságánál azért elvégeztem urunk számára való impetratiót az donatiók szegény Bekéri János jószágára, extrahaltam is az donatiót nem csak ad utrumque sexum perpetualiter, sed etiam ad legatorios, ha ő nagysága valakinek idővel akarja conferalni; az midőn mostan hazajöttem volna Bécsből, akkor hozták meg az kegyelmed levelivel az kegyelmedtől küldetett harmincz aranyat, de ugy látom secretarius uram azt keveslené, mert midőn kérdeztem volna taxáját, azt mondta ő kegyelme, hogy ő nagyságát nem taxálja, tudván hogy ő nagysága többet ad magától, mivel ő nagysága az aránt sem azt nem nézi, kinek adja, sem az dolgot az kiért adatik, hanem maga fejedelmi méltóságát, s mások előtt emlegette, hogy ugy hiszi hogy az száz aranyat megküldi ő nagysága neki érette: immár kegyelmed lássa ugy látom hogy itten emberségünkre hagyják magokat, kit is kegyelmedhez nehéznek tartom, az fejedelmi méltóság forog benne, az én ítéletem szerint arra nézve talánd vagy 70 aranyig kellene túlteni, praeponderalná az meritumját ha szintén száz nem lenne is, és az deákoknak azonkívül öt vagy hat aranyat, mivel a nélkül nem is lehet, kérem is ne haladjon sokára az megküldése, mivel megbecsült hogy pénz nélkül is kiadta, tegyünk satisfactiót neki. Cum contento ejus megirtam urunknak is, hogy kegyelmed 30 aranyat küldött reá, de mivel kevés, megvárom az többit is. Az donatiót paraszt postátul nem mertem elküldeni, ha kegyelmed egy lovast küldene érette, kitül bátran elküldhetném; Zákány uram donatióját is ujobban irattam, elég nehezen vehettem reá az secretariust, vonszolván hogy insolitus stylus, mindazáltal ugyan megkellett lenni, mivel az urnál praeveniáltam az dolgot, azt is megküldeném akkor.

Ki nem beszélhetem kegyelmednek, mennyi orczapirulással vagyok azon secretariusok előtt Medgyessi uram donatiója miatt, egyaránt forogván abban becstelenségünk mind kegyelmednek s mind énnekem is, az istenért is kérem kegyelmedet, efficiálná kegyelmed, talánd asszonyunk ő nagysága megküldené

ére tte, tám több gratiáját is mutatja ő kegyelméhez; tizenhárom arany nem az világot teszen; látja isten, irtózom az oda való járástul, mindenkor kutatást tevén felőle az deákok, kiknek secretarius uram deputalta attul való taxáját egyéb expeditiokra nézve, az kitül nincs már nyugodalmom valamikor oda megyek; az datumját most sem irták semmi bizonyos időre, és így nem expirált, csak akkor ráírnák, mikor keiváltatnak, szép módjával pedig in libello irták pergamenen; levén mindenkor szükségünk ő kegyelmekre, nem is lehetünk nálok nélkül, nagyobb dologért sem kellenék disgustalni őket. Akartam volna ha előbb érhettem volna az kegyelmed instantiáját az 100 hordó bornak annuatim való bevitetése felül, mivel ezen alkalmatossággal azt is elvégeztem volna palatinus uramnál ő nagyságánál, mindazáltal in bona forma irok ő nagyságának felüle, úgy is hiszem istent hogy efficiálhatok, az bizonyos, könnyebben vinné azt' ő nagysága végben az aulica cancellarián, de mivel magyarországi cancellariából jobbnak itéli kegyelmed, arra fogom ő nagyságát kérni, hogy ott iratná meg.

Kecskés uram felül mit írjon kegyelmed megérttettem én úgy hiszem, hogy arra rábizhatnánk, hogy asszonyunk causaiban prokatorkodnék, de másokéban nem: de mivel az aránt kegyelmednek más consideratioi is vannak, én is abban hagyom; az bizonyos hogy kegyelmednek nagy nyugodalmára volna és contentissimus is lenne sinceritásával, nagy hasznos ember is válhatnék belüle idővel.

Zyttkonides uram instellatioját az kegyelmed parancsolatja szerint én örömet elhalasztom, kivánnám is hogy kegyelmed maga jelen lehetne, hogy az efficialtatásban való tulajdonokat kegyelmed nekik declaralná, tudná mindenik mihez tartani magát, mert az kapitány az hegyeknek erdőknek gondjaviselesét magának tulajdonítja, hogy kegyelmed azt ő reá bizta, kivel az tisztartó offendantatik és a miatt vagyon hogy egy része szegénységnek egyhez, más része máshoz folyomodik, mind az ketten pedig kapnak azon az állapoton, mert az mint irtam kegyelmednek, derekasb hasznuk abbul áll, nem is tudom törvénybül-e avagy csak abususbul invalescalt az az szokás köztök, hogy az szegénységtül

mindenféle lignatio és néhutt a pascuatio is tilalomban van és mindeneket kérni kell tülek, kiben földes urnak semmi haszon, az szegénységnek nagy fogyatkozása és csak az tisztviselőknék haszna forog benne, mivel sokszor is kell kérni és mindenkor ajándékkal kell hozzá jutni, úgy hogy sokszor a vágón is nem drágábban juthat az fához, mint ott az jószágbeli erdükben: ide Magyarorszáiban sohult oly szokás nincsen, hanem szabad hegyekben szabados az lignatio az szegénységnek akármiféle fában is, az pascuatio is az bikk-makkon, hanem vannak mindenütt tilalmas erdők, azokban kérni kell az tiszttektül, de nem ajándékért hanem ingyen szoktanak azt adni az szegénységnek, kik jószágbeliek; mely abususnak most vehetni eleit, mert az uj tisztartó bona conscientia ur, lenne oly instructioja hogy az hegyek és erdők az ő gondviselése alatt legyenek szabad hegyekben az jószágbeli szegénység szabadon fájzohasson és pascualhasson, tilalmas erdőkben pedig az tisztartó pro discretionem sua adjon jószágbeli szegénységnek, de ingyen és nem ajándékért, ha eddig volt is, ezután ne legyen és mivel az tisztartó uj lesz és elübb azt nem practicalta, örömet ahhoz accomodalja magát.

Az másiknak pedig úgy mint az kapitánynak adhat kegyelmed oly instructiot, hogy mivel az tisztartónak adatott az hegyekre és erdőkre való gondviselés, ne impediálja abban, és így az szegénység megmenekszik, hogy sok ajándékkal nem kelleit szükségit assequalni, semmit sem obstalván ez aránt (kivel ők tudom fogják mentegeitni dolgokat), hogy ha úgy lesz, elpusztulnak az hegyek, mert másutt is úgy levén ugyanazért el nem pusztultanak, mert jószágbeli szegénység magok szükségére nézve soha el nem pusztítja az szabad hegyeket, csak az irtás meg ne engedtessek nekik, az tilalmas erdők ugyan azért tilalomban lesznek; álljanak azért csak az kegyelmed jó directiojában: hanem az tisztartónak installálását ha sokára halasztja kegyelmed, sok kár lesz az jüvedelemben, mert az szent-Mihályi ordinarius censust mondtam volt hogy az elübbi tisztartó ne szedje, maradjon az ujnak, mivel in primordiis semmi jüvedelme nem lenne, félek attul, ahhoz is

hözzá nyul, az korcsmák pedig úgy állanak, sereket sem fűznek, mivel már hitelben ő bort nem akar venni; Zyttkonides uramnak mondtam volt hogy maga vegyen magára bort az korcsmákra, az minthogy két szekérral Modorrul hozott volt és az volt eddig az korcsmákon, de az is már elfogyott, most is irtam neki, hogy megint küldjön szekereket, hogy megint Zittkonides uram alá megyen velelek és szerez több bort is; immár nem tudom fogad-i szót? de Zittkonides uram attul fél, ne nyulna valahogy annak is az ő perceptió-jához, mivel ő tüle várják az creditorok az fizetését, ha azért kegyelmed mindjárt elküldené az exactort, pergalna az számvételben, mert az sok időt foglal magába, míg ő arra replical, míg azoknak censurája leszen, sok idő foly el addig és kegyelmed is hogy ne késnék eljüvetelivel, az alatt pedig miként kellessék lenni, írja meg kegyelmed, mert bizony az jüvedelemben sok kár leszen, az korcsmákra való bornak is provisioja sokáig így nem lehet, az sernek fűzése teljességgel negligatitak, az majorokra baromra való gondviselés is sok fogyatkozással administratitak, az szegénység is már nem igen tart az elhagyandó tisztartótul, ő nem szintén oly solers benne, tudván hogy már másra marad, az majorbeli eseléd is, kinek eltelvén ideje és nem tudván tartatik-i? sem baromra sem annak téli eleségéről nem igen törődik sokat, vesztegetvén most is az kívül télbe kellenék baromnak élni, ehhez hasonló sok alkalmatlanságok levén több dolgokban is, kik az dolognak halasztásával mind nevednek. Lippay uramnak ő nagyságának az kegyelmed írása szerint én kegyelmednek elsűben levelem által, és mostan Bécsből való megtérésemben szóval is declaraltam, hogy ő nagysága ajándékon ad ő felségének 10 hordóval fű bort, abban hogy asszuszüli bora is leszen egynehány átalaggal, felette kedvesen vette ő nagysága, meg is írta azontul ő felségének (kit én is cancellarius uramnak az kegyelmed dolgának sollicitálásában intimáltam) hanem megírta Lippai uram Mosdóczi uramnak, hogy jó gondviselés alatt elhozassa azon borokat, és szintén ide felküldje, csak az istenért kérem édes öcsim uram kegyelmedet, lennének ugyan válogatva fű borok, mivel én assecu-

raltam Lippai uramot felülek, hogy ugyan fűk lesznek, ne vallanánk valami gyalázatot miattok; be kellenék pecsételtetni őket, hogy bepecsételve hozzák. Palatinus uramnak ő nagyságának ha bort akar ő nagysága küldeni, tudom kedves is leszen, mivel oly drágán hozzák fel, talánd a csigás lovakon is elhozhathnák Ledniczéig, innen elküldhetnénk ő nagyságának, azokat is kellenék bepecsételve küldeni. Zákány uram fiának megküldém az leveleket, a minap voltam vele beszédes Posonba, meg is mondtam az apja izenetit, hogy haza kívánja ő kegyelme, abban marada, hogy az ura karácson után felmegyen Eperjesre és együtt megyen fel vele. Az én Dohnáni jobbágyim dolgáruul kegyelmednek sincerissima resolutioját kegyelmednek megszolgálom, agnoscalom azt én is (az kegyelme írása szerint) hogy az kegyelmed lelke nem lakik abban az mi atyánkfiában, úgy veszi hasznát idüvel is, az után hogy kegyelmednek irtam volt tött volt választ írásomra, de igen inopte, ugmint hogyha az szegénységnek megengedtetik szabad állapot, a félelem hogy elpusztulnak az hegyek és erdők, a baculo ad angulam, maganyilván megirtam volt neki, hogy én a féle dissolutiot nem vitatom, hanem az hol ő nagysága jobbágyi szabadon járnak, ezek is szabadon járhasanak és az kit kérni kell, ők is kérjenek, az dohnáni határt pedig mivel ő nagysága nekem adta, annak én gondját viselem, abban hogy ne ártsák magokat, ezekre csak választ sem teszen; mindazáltal az úta nem háborgatták őket, ha békével lesznek én sem busitom kegyelmedet felüle. Bereni urammal ő kegyelmével elvégeztem hogy megmaradott asszonyunk ő nagysága kötelességében, kérvén azon hogy asszonyunk is (hajónak itél) és kegyelmed is írna urunknak, hogy azokra az ratiokra nézve alkalmasob ő kegyelme asszonyunk kötelességében megmaradni és abban ő nagyságának is egyaránt szolgálni, nem tartván ő nagyságok között semmi különözést, hogy sem ő nagyságát elhagyni és úgy az ő nagysága szolgálatjára állani, kiben becstelenség is nyilván láttatnék forogni; az saloriumját jó volna ha megküldené kegyelmed ő kegyelmének onneid, azt mondja hogy még az harmadévi esztendeire is valami restal, kit Dalmady uram is tud,

az elmúlt esztendőre pedig ki most novemberben termináltatott épen restál, ide lednicei tisztartóságra azt haszontalan relegalni, mivel bizony soha rá nem érkezik, az mienkre is nehezen érkezik és eddig is onneid Patakrul szokott volt megadatni az ő kegyelme fizetése.

Inneid semmi oly ujságot kegyelmednek nem irhatok, az vármegyék követje Ladani uram megtért Prágából; országgyűléséről ő felsége úgy resolválta magát hogy elvégeződven imperialis gyűlés akkor kiszolgáltatja, de előbb nem lehet. Az másik instántiankat, hogy követeket küldenénk az imperialis gyűlésre pro impetrandis subsidiis, ő felsége absolute rejcialta, kit bizonyára ide legfájdalmasban szenvedik az emberek, hogy már nem is könnyöröghetünk másoknak segedelemért, sok fekszik az alatt, elhittem hogy az is hogy imperialisok és több szomszéd országok annuatim afféle pénzi subsidiomokat praestálják, azonban mire convertaltatnak csak az isten tudja, azalatt az mi provisionk negligaltatik és majd ad extremitates jutunk; palatinus uram ő nagysága sokszori instantiájával ő felségének detegalta az ország dolgai hogy in extremitatibus forognak, az ellen az emberek contrariumot állottak ő felsége előtt, hogy csak palatinus uram nehezíti azon dolgokat, az országbeliek közel sem tartják magokat abban, kire nézve palatinus uram instalt ő felségénél, hogy ő felsége egy hazája szerető urat pro commissario expedialja az alföldre (kire Nádasdi uramot commendalta) és ott az agricolak állapotját ex fundamento értse, együtt avval az ő felsége gondviseléséről securussá tegye, valami módon kivánni fogják az ő felsége provisioját. Az emberek azért Nádasdit suspectussá tevén hogy Nádasdi uramot nem jó oda szerencsétetni hogy unica et singularis persoha existens eficialhatna, kit észben vevén Nádasdi uram mire való az megmentette magát azon provinciatiul kit egyébaránt felvett volt magára; most már egy német urat akarnak oda küldeni kegyelmekekhez, ki micsoda haszonnal járhat ott, könnyü általérteni, ha azért oda megyen, annak alkalmatosságából leszen ott kegyelmekeknek valami gyülekezeti, bizonyára jó volna azon ural egy főembert vagy kettőt legatio-

ban expedialni ő felségéhez és urgealni leginkább hogy az gyűlésnek alkalmatosságából az imperialis gyűlésre felküldhetnénk bizonyos követinket pro impetrandis subsidiis, nem is kell oly könnyen azt az instantiat elhagyni, sok jó jühetne ki belüle; az ellen sok roszba involtaltatunk ha elhagyjuk, avval együtt jó volna fájdalmason declaralni azt is hogy idegen nemzet küldetik közinkbe az ilyen állapotokban, mintha magyar arra való nem lehetne, hitele sem lenne, csodálatos állapotokban jutunk; minden nyavalyáink pedig származnak magunk feleitül, kik is submistrálnak a félétet idegen nemzetnek hogy azokat mind megcselekedhetik; az minthogy ujobban is Kassára bevitendő németeket szorgalmaztatják, elhitetvén ő felségével hogy különbben servitast magának Erdélytül nem ígérhet, hanemha Kassát erős praesidiommal munialja, ha kassaiak emberek akarnának lenni, eltávoztathatnák azt magoktül, mivel ő felsége ezért reájok nem neheztelne mert palatinus uram azt már elvégezte volt ő felségével, de megint generalis ő felségét assecuralta, hogy végben viszi. Imperialis állapotokrul egyebet kegyelmednek nem irhatok, az electorok már mind benn voltak ő felségénél Prágában, kik csaknem szokatlan becsülettel excipialtattanak, palatinus electort ő felsége imperialis thesaurariussá tevé, ki azelütt soha nem volt, mivel csak spirensis kamarát tartottak arra fizetü mesterekkel; Prágából kellett volna ő felségének 4 praesentis indulni Ratisbonában, azonban a Saxo mind feleségével fiaival odajüvén ő felségéhez haladott indulása ad diem 12. Vizsont Brandeburgusnak érkezvén embere hogy az is utban van, ahhoz képest már ő felsége ebben az holnapban meg nem indul Prágából; Coloniensis electornak bejüvetele felül nincs derék reménység. Az három elector, Moguntinus, Trevirensis és Palatinus két hétig mulattanak Prágában, Saxo ötöd napig, Brandenburgicus meddig mulatott még nem constal. Ő felsége minden electornak száz száz ezer ezüst tallért ígért költségekre, csakhogy jelen legyenek személyek szerint az gyűlésben, el kell hinni, római királynak elválasztására nézve, kirül hogy már derekas assecuratioja van ő felségének.

Sveciai fő-követ Okszenstern, ki az im-

perialis gyűlésre is fű-követnek rendeltetett, nagy pompával jött be Prágában, feles szolgálkkal is, úgy látom hogy nehezteléssel is voltak az emberek reá érette, de most is szállásán azt continuálja, in forma protestationis izent az electorokra, miért kellett extra comitia assecuralni chászárt királynak választásárral, holott nem az ő hatalmokban áll, kell-i választásnak lenni, mert arrul iuxta instrumentum pacit az egész imperiumnak deliberalni hanem ha kell meglenni tum demum övék az electio. Az galliai motusok úgy látom kezdnek csendesedni, mivel az galliai populusok vevén eszokban nem hogy megmenekednének az által az hadaktul, de nehezebb állapotokban involválnak ex intestinis dissidiis, hogysem külső hadakozásban az midün voltak és így az populus mind az király mellé regredialt és nagy applausussal bevitették az királyt Párisban die 27. octobris, kit meg sem mertenek várni az factiosus hercezek, hanem az elütt két nappal mind az dux orlians s mind az több hercezek és parlamentariusok kiszaladtanak Párisbul, és azután harmad nappal dux orlians accomodálta maga dolgait az királylyal és mivel ő volt legfőbb azokban az dolgokban, el kell hinni, hogy az többi nem igen propodialhatnak dolgokban; mindjárt az király azután Mazarinus ellen tett parlamentariusoknak deliberatioit proscriptioit cassalta és annihilalta, 12 személyt az parlamentbül excipiálván, kiknek az annistia hogy ne suffragaljon; franciai király akarta magát interponalni hollandusok és anglusok között hogy békességet csinálhasson köztök, nagy kevélyen rejciálták az anglusok, hogy rövid idü alatt magával az királylyal leszen dolgok. Ezek az anglusok úgy látom igen elbirták magokat az nagy szerencsében, féltü hogy ruinájokhoz közelegnek, immár idegen királyokban is belekapnák magokat, megrottván nyavalyás hollandusokat valóban affigalják, kirül elübbi levelemben is bővségesen irtam kegyelmednek; úgy látom pedig hogy nemcsak Scotiában és Irlandiában, de benn is Angliában sok titkon való ellenségek van, kik is csak az occasióra várnak, mihe-lyen valami had találna bejöni az országban,

azontul sok adhaerenseket találna, kire nézve az hollandusok már publie assumálták scotiai királynak assistentiáját és már classist adornalnak neki, kivel expediajják Scotiában, ha pedig gallus sopialhatja dolgát, derekas assistentiával lehet hollandusoknak is, dániai királyban is már belekaptak hollandusokhoz assistentiáért, ki is sok galliaiakat az Sundon arestaltatta, csak addig conservaltatják magokat ab intestinis factionibus, az mig idegen had be nem jön országokban.

Az több particularisokat ezen includalt avitakbul megértheti kegyelmed, most egyéb nem levén kirül kellenék irnom kegyelmednek, tartsa meg isten kegyelmedet sok esztendeig jó egészségben. Beczko, 26. novemberis 1652.

Generosae dominationis vestrae servitor
paratissimus et frater addictissimus

J. MEDNYANSZKI.

Ezen leveletem kérem juttatná kegyelmed az fiamnak; kérem kegyelmedet, urunknak szóló leveleket juttatná kegyelmed ő nagyságának mentül hamarébb lehet. Personalis uramnak az elmúlt nyáron nem kedveskedhattünk midön sindelyt kívánt, noha meghagyta volt kegyelmed az tisztartónak, de semmit sem mivel. Tavaly is parancsolt volt kegyelmed vajtat, breznát és sert küldeni ő kegyelmének, gyalázatra csak két akó sert és tizenhat itcze vajtat küldé volt neki: hogy mostan valamennyire azt is helyre állathassuk, kegyelmedet kérem parancsolná meg a mostani tisztartónak hogy vagy harminczkét itczével küldene vajtat neki és jó breznat is és jó sert vagy négy akóval, igen kedvét találjuk vele neki; Rákóczi László dolgában, úgy kellenék cselekedni, hogy Mapakine mondjon rajta mert rácitalják, izentem kegyelmednek kétszer Jánostul nem mervén pennára biznia.

(Az egész levél Mednyánszki saját írása.)

(Az aláhuzott sorok titkos irással.)

(Ercdetije a m. k. kam. levéltárban.)

1688. die 3. Nov.

In Congregatione Dominorum Celsissimi

Principis Consiliariorum, ac caeterorum etiam Magnatum et Nobilium ad ardua praesent. status Regni hujus Transylvaniae negotia moderanda, Deputatorum, in Castro Radnoth ad diem 3. Novembr. Anni praesent. 1688, per Celsissimum Principem indicta et celebrata.

A Romai Császár eő Felsége Vitézi szükségekre felvetett bizonyos számu köből zabról és szénáról.

Commissarius Comornik Uram a Méltóságos Caraffa General eő Nga dispositiojából lött Propositiojára nézve bizonyos számu köből zabot vetettünk fel, a mi Kglmes Urunk eő Nga Kglmes Consensusa is acedálván az eő Felsége az országban levő hadai szükségekre, az ide alább megirt mod és rend szerént Igiretet tévén megirt Commissarius Comornik Uram arról, hogy azon zab, a következő ő Felsége Vitézi Contributionok száma közzé acceptaltatik, és azon Contributionak summájából defalcaltatik.

Hogy azért a megirt Commissarius eő Kglme kívánságának eleget tehessünk az egész Nemes Vármegyék, és a Szász Natio, ő Kglmek kapu számira indifferenter külön külön öt öt köből zabot vetettünk, mellynek administratiojanak modalitássát az ide alább való rend szerént disponáltuk.

Dévára Nro 1200 köből zab kívántatván, Hunyad, és Zaránd Vármegyék magok kapu számiról (minden kapura öt öt köblöt számlálván) a mivel tartoznak ad diem 20. praesentis mensis Novembris okvetetlen szállítsák oda. Hasonlóképpen Szász Sebes, és Szász Város székek is magok kapu számiról (ott is minden kapura öt öt köblöt számlálván) a mi rájuk illik, a megirt Terminusra szállítsák alá; mert különben ha kiknek részéről ebben fogyatkozás leszen, és a megirt Terminusra az Zabot Dévára nem szállittják, tehát magok kételenitetnek azon Zabot Lippára szállittatni. Szófogadatlanságokért pedig az mi Kglmes Urunk ő Nga

kemény animadversióját de facto megtapasztoltyák.

Ezen Zabnak administraltatására:

Hunyad Vármegyéből Aradi Pál, és Várad László.

Zaránd Vármegyéből penig Fő biro, és Vice Ispán, Attyánkfiak rendeltettek.

Szász Város, és Szász Sebes Székekbeli Fő Tiszt Attyánkfiak rendellyenek magok Attyokfiak kik administrálván az zabot rolla hiteles quietantiát vegyenek Déván lakó Sallai Albert Attyánkfiától, a ki azon zabnak perceptiojára, és erogatiojára is rendeltetett.

Említett Sallai Albert Attyánkfia az modo praemisso Dévára deputált Zabnak perceptiojára, és erogatiojára is rendeltetett, ugy hogy a megirt administratoroktól hűségesen percipiállyá, és őket hitelesen quietállyá. Azonban azon zabnak Perceptiojára rendelt Német Annonae Officialis dispositioja alá mindgyárast erogallyon Cubulos Nro 1200 $\%.$ ezer két százot, és azon Annonae Officialistól jó formában irot quietantiát vegyen, hogy azon quietantia a jövő Contributionak idején acceptáltathassék, és abban specificalt summa zab, azon Contributionak summájából defalcaltathassék. Azon legyen megirt Perceptor Attyánkfia, a zab méréskor a véka meg ne nyomatassék, hogy inkább a zab administratiojában defectus ne legyen. Ha mi defectus penig comperiáltatik benne, az Administratorok, a kikkel illik potoltassák, és ha mi a fen megirt 1200 köblön fellyül marad, ország szükségére conserválni köteles legyen.

Fejérvára Nro 3800 $\%.$ három ezer nyolcz száz köből zab kívántatván Fejérvármegyei alsó járásbeli kapu számokról (minden egy kapura öt öt köblöt számlálván) ugy egész Küküllő vármegyei kapukról (ott is egy egy kapura öt öt köblöt számlálván). Ennekfelette egész Medgyes, és Szeredahely székekbeli kapukról is hasonlóképpen (egy egy kapura öt öt köblöt számlálván) a menyi zab eszzerént rejájok illik ad diem 1 mensis Decembris proxime affuturi oda szállittatni semmiképpen el ne mulassák, mert ha kik részéről ebben fogyatkozás leszen magok kételenitetnek azon zabot Lippára szállittatni.

Szofogadatlanságokért pedig, a mi Kglmes Urunk eő Nga kemény animadversioját de facto megtapasztallják.

Mivel pedig Szász Sebes szék a mennyi zabbal kapu számiról tartoznék, annyi zab a Dévára szállítandó zabnak potlására nem kívántatik requirallyák Commissarius Comornik Uramot, magok részekről tartozó zabnak elszállítása felől, és így jó dispositioval mind Fejérvára szállithattják.

Ezen zabnak administráltatására.

Fejérvármegyéből Vajda Mihály,

Küküllővármegyéből Radák István és Kakutsi György Attyánkfiai rendeltettek.

Szeredahely, Szász Sebes, és Medgyes székekből pedig ott való Fő Tiszt Attyánkfiai magok Attyokfiai által administraltassák.

Ezen zabnak Fejérváratt való percipialására, és errogálására is, modo praemisso, Fejérváratt lako Kolosvári Sámuel Attyánkfia rendeltetett.

Az Bartzán levő ő Flge Vitézi szükségekre Nro 4500 négy ezer öt száz köből zab kívántatván rendeltünk, a Barczaságról az ő kapujok száma szerint (ott is egy egy kapura öt öt köblöt számlálván) cubulos Nro 2280 $\frac{1}{2}$ két ezer két száz nyolczvan. Item Nagy Sink székből (ott is minden kapura öt öt köblöt számlálván) Cubulos 955 $\frac{1}{2}$ kilencz száz ötven ötöt. Kóhalom Székből hasonlóképpen Cub. Nro 640, $\frac{1}{2}$ hat száz negyven. Item Ujegyház Székből hasonlóképpen Cubulos 515, $\frac{1}{2}$ öt száz tizen ötöt. Ennekfelette azon summa zabnak kipótlására egész Háromszékről Cubulos 110 $\frac{1}{2}$ száz tizet rendeltünk, ugy hogy ezen zabnak öszve szerzetetésére és minden késedelem nélkül való megindittatására az megirt székekbeli Fő és vice Tiszt Attyánkfiai szoros kötelességek szerint gondot viselleyenek, és Kálnoki Sámuel Attyánkfia dispositioja alá administraltatni el ne mulassák, magokat hitelesen quietaltatván rolla: Kálnoki Sámuel Attyánkfia pedig errogaltatván azon zabot jó formában irott quietantiát extrahállyon, mellyel azon quietantiában irott zab, a jövendő Contributionnak summájából defalcaltassék.

Az Kolosváratt levő ő Felső vitézi szükségekre is bizonyos számú köből zab, és

szekér széna is kívántatván, ugy intéztük, hogy Colos, Doboka, Thorda és Szolnok vármegyék magok kapu számiról (minden egy egy kapura öt öt köből zabot computálván) a mennyi zab illik ad diem decimum quintum praesentis mensis Novembris fogyatkozás nélkül Colosvarra szállittassák be.

Hasonlóképpen a megirt Colos, Doboka, Thorda, és Szolnok vármegyéből minden egy kapuról két két szekér szénát azon ő Felső vitézi szükségekre Colosvárra az ide alább megirt mód szerint szállittatni semmiképpen el ne mulassák.

A megirt zabnak administraltatására:

Kolosvármegyéből Keszi Sárdi János.

Thordavármegyéből Teremi András és Vécsi Kovács István.

Dobokavármegyéből Oroszfáji Mako István.

Szolnokvármegyéből Kerekes Sigmond, és Nápolyi György Attyánkfiai rendeltettek.

A megirt szénának administrálására:

Colosvármegyéből Henter István, Thorda Vármegyéből Bánházi Pál, Doboka Vármegyéből Havadi András, Szolnokvármegyéből Dobolyi János, és Széki Sándor Attyánkfiai rendeltettek. Kolosváratt pedig a megirt zabnak, és szénának is percipialására Havasallyi László, Kabos Mihály, és Ifjabb Verner Mihály Attyánkfiai rendeltetnek, ugy hogy az administratorokot hitelesen quietaltják, extrahállják, az arra rendeltetett annonae Officialistól, hogy azon quietantiában specificalt zab az ez után leendő Contributionnak summájából defalcaltathassék. A szénáról pedig tegyenek limitatit hetenként honnan mennyit administrallyanak, és a szerint informállják a kiket illik a szénának administrálásáról.

NB. Jövendő Consultationak helye Segesváratt napja pedig (ha rendkívül sietettő occurrentia nem leszen) pro die 1 Decembr. ha pedig innen occurrentiak kívánnják; és Urunk eő Nga nem subscribálhatt, eo casu Fő hopmester Uram irasson ki.

(Eredetije K. Papp Miklós gyűjteményében.)

PETŐFI SÁNDOR

a magyar irodalomban.

Közli: Szinnyei József.

(Folytatás.)

1870.

Irodalomtörténeti czikkek.

Irodalmi működése. (A magyar irodalom és nyelv története. Imre Sándortól. 2-ik kiadás. Debreczen, 1870. 211—212. ll.)

Petőfi cseh nyelven. (Hazánk és a Külf. 1870. 14. sz.)

Életrajzi adatok.

Petőfi Sándor pápai élete. Eötvös Lajostól. (Föv. Lapok. 1870. 25. sz.)

Petőfi Murányban és „Széchy Mária“ költeménye. (Tompá Mihály költeményei VI. kötet. Pest, 1870. Jegyzetek. 266. l.)

1871.

Önálló mű.

Petőfi Sándor Ujabb Költeményei. Harmadik javított kiadás. Pest, 1871. Emich G. sajtója. 8r. I. kötet 304. l. II. kötet 296 lap.

Irodalomtörténeti czikkek.

Petőfi „legszebb verse.“ (Magyar Ujság 1871. 1. sz. — A Hon, esti kiadás. 1. sz.)

Egy régi divatlap történetéből. (Föv. Lapok. 1871. 148. sz.)

Életrajzok.

Petőfi Sándor 1823—1849. (Tóldy F. Munkái IV. kötet. Pest, 1871. 366—383 ll.)

Petőfi Sándor és Szendrey Julia. (Nemzeti N. Képes Napt. 1871. 67. sz.)

1872.

Önálló mű.

Petőfi Sándor Összes Költeményei. 1842—1846. Pest, az Athenaeum sajtója. Harmadik (a borítékon „javított“) kiadás. 1872. 8r. I. kötet. VI, 390+4 lap; II. kötet. 1845—1846. VIII. 369+6 lap. (Hibásan áll a czimlapon „Haarmadik kiadás“ „negyedik“ helyett.)

Irodalomtörténeti czikkek.

Petőfi „János vitézének“ nyelve. Szarvas Gábortól. (M. Nyelvőr I. 1872. 20—26. ll.)

A magyar népköltészet a forradalom alatt. V. I. (A Hon 1872. aug. 20. sz.)

Életrajzi s vegyes adatok.

Az én kortársaim. Jókai Mórtól. (Kisfaludy-Társaság Évlapjai. Uj foly. VII. köt. 1871—72. 243, 246, 260, 262, 265, 267. ll.)

Petőfi-szobor. P. Szathmáry Károly. (Figyelő 1872. I. 3. sz.)

Petőfi Koltón. (Föv. Lapok 1872. márcz 22. sz.)

Petőfi szülőiről. (Vasárn. Ujs. 1872. 493. l.)

1873.

Önálló mű.

Petőfi Sándor Ujabb Költeményei. 1847—1849. Negyedik javított kiadás. Budapest, az „Athenaeum“ sajtója 1873. 8r. I. kötet 304. l. II. kötet 296. lap.

A Hóhér Kötele. Pest, 1873. kiadja Ráth Mór. (A Magyar Nemzet Jutányos Családi Könyvtára.) 8r. 106. l.

Irodalomtörténeti czikkek.

Petőfi utolsó munkája: „Zoltán fiam életrajza hét hónapos koráig.“ A Gyulai Pál által kiadottak kiegészítése. (Vasárn. Ujs. 1873. 1. sz.)

Petőfi családias költeményei. I. II. Dömötör Jánostól. (Vasárn. Ujs. 1873. 8. 9. sz.)

Petőfi költeményeinek történetéhez. Török Károlytól. (Föv. Lapok. 1873. 293. sz.)

Életrajzok.

Petőfi. Jókaitól. (Igazmondó 1873. 1. sz.)

Petőfi Sándor emlékezete. Reguly Lajostól. (Füzér. Nyitra, 1873. apr. szám.)

Életrajzi s vegyes adatok.

Petőfi születésének ötvenedik évfordulója. — á—r. (Vasárn. Ujs. 1873. 1. sz. Hat képpel: Szülői ház Kis-Kőrösön. Lakás Félégyházán. Pápai főiskola. Gödöllői ház. Erdőd. Segesvári völgy.)

A Petőfi-szobor terve Izsó Miklóstól. — a.—r. Képpel. (Vasárn. Ujs. 1873. 1. sz.)

Petőfi emlékére irt költemények.

Petőfi emlékezete. Emlények. I. II. (1851.) III. (1855.) Arany Jánostól. (Vasárn. Ujs. 1873. 1. sz.)

(Vége következik.)

A KURUCZVILÁG TÖRTÉNETÉHEZ.

I. Károlyi Sándor kiadatlan leveleiből.

Közli: K. Papp Miklós.

Ezen orderem által intimáltatik nemes Máramaros vármegyében inquantirizáltattott erdélyi tekintetes nemes uri és nemesi vitézlő minden Rendeknek. Hogy noha felséges Urunk ő Felsége kegyelmes parancsolatja szerint oly véggel kívántam vala több erdélyi nemes vármegyékkel együtt az nemes vármegyét is egybengyűjtenem, hogy az közelebb elmúlt napokban véghez ment generalis mustra után édes hazánkban lévő ellenségünk ellen Isten segítsége által kezdendő hadi operatióinknak előmozdítására kívántató segítségül fordíthattam volna, consideratióban vévén mindazonáltal abbéli rövidségét Kegyelmeteknek, melylyel bujdosásoknak mostani alkalmosságához képest is nem csak indisposite hagyták quartélyokban cselédjeket, hanem oly tábori készülettel is az mint kívántatott volna táborozásra pro hic et nunc nem jöhetvén, szolgálatjokat az szükséghez képest nem követhették volna; ezen particularis orderem által kit kit Kegyelmetek között quartélyában való menetelre kívántam facultálnom, intertentiojához tartozó intimatoriumát is az inquantirizált nemes vármegyére, azoknak az kik Kegyelmetek között quartélyokban való menetelre resolválták magokat, specifica dominatiojával accludálván, melyet is Kegyelmetek azon nemes vármegye tiszteinek exhibeálván, az mint Kis-Várdában tulajdon a véggel regulált positioiban méltóztatott ő Felsége kegyelmesen rendelést szabni, magok között praeficiált tisztjek által sollicitálják ab ingressu quartirij mindennemű obtingenseknek, administratumoknak, restantiájoknak és excessusoknak computusát, azon említett computusát pedig az accludált és azon inquantirizált nemes vármegyéknek is transmittált tenor-

hoz s observatiókhöz regulálván, és ugy ezekben és több magok intertentioját ingrediáló állapotokban szorgalmatosan véget vetvén, homagialis kötelességekrül hivségesen megemlékezzen és felséges Urunk parancsolatjának s szolgálatjának tételére mind azokkal együtt, a kik ámbár mind ez mostani mustrát, mind az előttenit akármely okokon elmulatták is, mind azokkal az cselédjekkel és szolgáljokkal együtt, az kik magok mellett való hadi szolgálatra alkalmatosak, s elmaradt cselédjek segítségére s szolgálatjára nem szükségesek, praeter omnem tergiversationem ad primum proxime affutury mensis Maij oda, az hova arrúl ennekutánna adandó orderem által fogom Kegyelmeteknek intimálni, compareáljon sub poena articulari casu refractario irremissibiliter exequanda: medio tempore ha vagy intertentiojok, vagy computus, vagy egyéb akármely magok megbántódásit ingrediáló difficultások obveniálna, arrúl az mely hamar lehet informálván, kívánom Kegyelmeteknek tam in particulari quam universalis teljes consolatiojára mind jó rendben hozni s mind remedeálni. Datum N. Károlyj die 4-ta mensis Aprilis Anno 1708.

Kegyelmes Urunk ő Felsége hadainak Marschallus Generalisa s Erdély országának generalis fő commandója

KÁROLYI SÁNDOR m.p.
GEORGIUS PONGRÁCZ.

Külczim. Tekéntetes Nemzetes Vitézlő Máramaros vármegyében inquantirizált erdélyi uri és nemesi vitézlő minden Rendeknek ő Kegyelmeknek adassék ezen orderem. (Eredetije a gr. Wass család czegei levéltárában.)

Szolgálatomat ajánlom Kegyelmednek.

Őcsém Palocsai Uram levelét vevén, arra nézve kellekik Kegyelmednek praesentibus intimálnom, hogy keddet se várja, hanem valamihent ezen leveletem veszi az körül levő böcsületes nemesi vitézlő rendet és nemes vármegyéket vegye össze s hova hamarabb lehet conferálja magát Tasnádhoz, hova is Barcsai Mihály, Kemény Simon Uraimék udvari kapitányommal utban vadnak, ő Kegyelmekkel össze szállván tudósítson, midőn

együtt lesznek, magam is azonnal megyek,
maradván Kegyelmednek

Károly 17 Mar. 1708.

jóakarója

KÁROLYI SÁNDOR m. p.

Külczim. Tekéntetes Nemzetes és Vitézlő Vas Dániel nemes Doboka vármegye főispánjának, nekem jóakaró Uramnak ő Kegyelmének.

Ibi ubi.

(Eredetije a gr. Wass család czegei levéltárában.)

*

Ajánlom kész szolgálatomat Kegyelmednek.

Ezen levelem által akartam Kegyelmednek hírré tennem, hogy kegyelmes Urunk ő Felsége kegyelmes parancsolatjából Tekintetes Nemzetes Vaj Ádám udvari fő marschalk Urammal, kegyelmes Urunk ő Felsége lovas, gyalog udvari hadaival és magam directióm alatt lévő némely regimentekkel indulok bé Erdélyben utamat continuálván Somlyóra, Krasznára, Bánffy Hunyadra, s onnat arra, a merre a szükség fogja kívánni; hogy azért a hadaknak a készületlen provisio miá siető utjokban remorájok ne következék, Kegyelmed maga nemes vármegyéjében tiszteinek parancsolni ne terheltelessék, hogy oda érkezéséig az hadaknak kenyérből, húsból, abrak dolgából, ugy az munitio és bágácsia alá való szekerekben vontató marhákból tempestive oly dispositioikat tegyenek, hogy mindenek készen találtatván az szekerek felváltódhassanak, azon feljül is más nemes vármegyéknek, a miben kívántatik, segítséggel lehessenek, commissariusok deputáltassanak az nemes vármegye szélére, a kik az hadaknak provisiojában munkálódhassanak és egyéb szükségekben, maradván

Károly 20 Septembris 1707.

jó Uramnak Kegyelmednek

kész szolgája

KÁROLYI SÁNDOR m. p.

Külczim: Tekintetes nemzetes vitézlő Vass Dániel Uramnak, nemes Erdély országa egyik tanácsosának, nemes Doboka vármegyének érdemes fő ispánjának, jó akaró Uramnak ő Kegyelmének.

Erdélyb n. Cito. Cito.

Cito. Cito. Citissime.

Hátára jegyezve: Széki Uramék méltóságos fő generalis Károlyi Sándor Uram ő Nagysága ezen levelét mindjárt vigyék fő ispány Uramnak ő Kegyelmének.

Cito. Cito.

Más kézzel: Praesentatae in Császári 22. Septembris estve későn 8 és 9 óra között.

(Eredetije a gr. Wass család czegei levéltárában.)

HADI REGULÁK

Rákóczy Ferencz táboraiában.

(Folytatás.)

II.

Senkinek más tiszt ezerében vagy seeregében magát adni és elmenni nem szabad, az köz rendnek élete, az tisztnek böcsülete elvesztése alatt.

III.

Valaki az hadbúl vagy táborrúl szolgálta elvégzése előtt elmegyen, ha tiszt leend, tisztit, ha közvitéz lesz, fejét veszi el. A ki pedig az olyan embert megöli, főképpen ha maga hadi vezéréből vagy kapitányától nincsen uti levele, történt halála helyesnek és szabadosnak ítéltetik.

IV.

Veszekedést, visszavonást az hadak egymás között indítani ne merészeljenek kemény büntetés alatt.

V.

Ha valaki az közönséges hadak közzül, főképpen az gyalog az ő soldos fegyverét, melylyel az ellenségnek kellene elállani, kártya vagy koczka játékkal elveszti, vagy a lovas az ő soldos lovát azon szerént eljásza, mind a nyerő mind a veszto, ugy egyik mint másik felakasztassanak.

VI.

Valaki maga commendánsa, kapitánya vagy csak tizedese ellen is, akár pedig szolgál az ura ellen, annyival inkább fegyverrel felátamod, avagy csak böcsstölen szóval illeti is, fejét veszesse el érette.

VII.

Ha ki tábori strására rohan, vagy maga részéről, ha reája bizattatott, s azt végben vinni nem akarja, akár pedig maga tisztis s

commendánsa akaratja ellen és engedelme nélkül az strásárúl rendin s idején küül elmegeyen, fővétellel büntetődjék, hanem ha az külső strása megelőzné őtet, ugy ment leszen.

VIII.

Valaki zászló alatt mást megsebesit, becsületit, fejét veszti el érette.

IX.

Ha valamely gyalog istrása az ő rendelt vigyázó helyén meg nem marad, vagy onnan valamely szükségre nézve eltávozik, vagy az harc rendeléskor és strásán létekor elaluszik, vagy penig az reája bizott szolgálatban szorgalmatlanul és gondatlanul jár el, az czirkálóknak vagy battalirozóknak szabad az olyat megölni, ha pedig a commendans eleiben vitetik, feje s becsületi elvesztésével büntetessék meg.

X.

Az istrása akár mezőben, akár várban az kőfalról, ha az ellenséggel commendérozó hire nélkül beszél, megbizonyosodván reája, fejét veszesse el.

XI.

Az mely hadi ember az ország kénseből, akár ágyúkhöz tartozó puskaport, golyóbist, akár más egyéb jóvát az országnak maga hasznára meri fordítani, minden irgalom nélkül rut és gyalázatos halállal való büntetése legyen.

XII.

Valaki az kémet maga házánál lappangatja, avagy az olyantúl valamit tudván meg nem jelenti, az olyan személy minden kegyelem nélkül négygyé vágattassék.

XIII.

Valaki az szükségnek és harcznak idején zászlója alól elszalad vagy az elszaladásra szóval valakinek okot ad, fejét, jószágát veszesse el, hasonlóképpen a ki veszedelemnek idején rajta nem megyen az ellenségen, és nem harczol vele, azon szerént büntetessék.

XIV.

Ha valaki vakmerőségtől viseltetvén az ellenség földére csap vagy az ellenségnek az tőle való oltalomra alkalmatosságot mutat az generalis vagy más commendérozó tiszt akaratja kívül, fejét veszesse el.

XV.

A jelnek vagy parolának kiadása után minden hadi ember az ő rendében békével maradjon, ha pedig azon kívül találtatik, vagy a jelt az kérdőnek meg nem tudja mondani, feje vétetessék.

XVI.

Az nyugodalomra való tombita vagy dobzó után senki a táboron kiáltást és zajgást tenni ne merészellen kemény büntetés alatt.

(Folytatása köv.)

OKLEVELEK.

Közli: Szabó Károly.

IX.

Mihály vajda Lajos Katalinnak, Nemes János nejének, leányának Nemes Dorottyanak, Keresztési Pál nejének, s fiának Nemes And-

ásnak, Belső Szolnok vármegyében fekvő Borkút helysége uj adományt ad. Kelt Gyula-Fejérvártt 1599. december 6-dikán.

Nos Michael Valachiae transalpinæ Vaiuoda, Sacratissimæ Caesareæ Regiæque Maiestatis Consiliarius, per Transsylvaniam Locumtenens, eiusdemque cis Transsylvaniam

partiumque ei subiectarum fines Exercitus Generalis Capitaneus etc. Memoriae commendamus tenere praesentium significantes quibus expedit vniuersis, Quod nos cum ad nonnullorum dominorum Consiliariorum nostrorum singularem intercessionem nobis pro partibus Egregij Pauli Keresztessij, et Catherinae Lajos, ac Nobilis dominae Dorotheae Nemes, consortis suae, filiae, ac Nobilis pueri Andreae, filij Egregij Nobilis Joannis Nemes, ex Nobili domina Catherina Lajos eiusdem consorte procreatorum factam, tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelibus seruitijs, eiusdem Pauli Keresztessij, quae ipse Principibus Transsylvaniae praedecessoribus nostris et huic regno pro locorum, et temporum varietate fideliter exhibuit, et impendit, ac in futurum nobis quoque exhibiturus, et impensurus est, Totalem et integram possessionem Borkuth vocatam, in Comitatu Zolnok interiori existentem, quae alias per Egregium Almadij de Zouatt, Nobili quondam Valentino, filio Egregij quondam Thomae Laios de Gombas, pro eadem possessione Gombas, in Comitatu Albensi Transsylvaniae adiacente, concambiata esse, postmodumque eodem Valentino Laios annis superioribus in expeditione Themeswariensi desiderato ad manus praefatae Catherinae Laios, sororis praefati quondam Valentini Laios, consortis vero annotati Joannis Nemes, iure successorio deuenisse perhibetur, in cuius videlicet quieto, et pacifico dominio ipsi quoque Paulus Keresztessy, et Dorothea Nemes consors sua, ac Andreas filius praefatae Catherinae Laios ad praesens persistere, literis solummodo et literalibus instrumentis superinde necessarijs, et sufficientibus destituti esse perhibentur. Totum item et omne ius Regium, si quod in praescripta possessione Borkuth etiam qualitercunque existeret et haberetur, aut eadem et idem nostram ex quibuscunque caussis vijs, modis, et rationibus concernerent collationem, simul cum cunctis suis vtilitatibus, et pertinentijs quibuslibet, terris scilicet arabilibus, cultis, et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, foenetis, syluis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis, vinearumque promontorijs, aquis, flu-

uijs, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, molendinis, et eorundem locis, generaliter vero quarumlibet vtilitatum, et pertinentiarum suarum integritatibus quouis nominis vocabulo vocitatis, ad eandem, et idem de iure et ab antiquo spectantibus, et pertinere debentibus, sub suis veris metis, et antiquis limitibus existentibus, praemissisque sicut praefertur stantibus, et se habentibus, memoratis Catherinae Laios, et Dorotheae Nemes, filiae suae, ac Andreae, filio praememorati Joannis Nemes, ipsorumque haeredibus, et posteritatibus vtriusque sexus vniuersis, novae nostrae donationis titulo, clementer dedimus, donauimus, et contulimus, Imo damus, donamus, et conferimus iure perpetuo, et irreuocabiliter tenendum, possidendum, pariter et habendum, Saluo iure alieno, harum nostrarum vigore, et testimonio literarum mediante. Quas nos in formam Priuilegij nostri redigi faciemus, dum nobis in specie fuerint reportatae. Datum Albae Juliae, die sexta mensis Decembris, Anno Domini Millesimo, Quingentesimo Nonagesimo nono. (Mihály vajda sajtákezű aláírása cyril betűkkel.)

(P.H.)

JOANNES JACOBINUS Secretarius m.p.

Eredetije papiron, K. Papp Miklós gyűjteményében.

APRÓSÁGOK.

Lapunk szerkesztője a napokban a zsigó levéltárt nézte meg, mely kivált a mult század közepétől egész 1850-ig nagyon sok becses adattal rendelkezik, különösen az irodalom történet számára. A Wesselényiek koruk minden nevezetes magyar tudósa és írójával a legbarátságosabb összeköttetésben állottak. Lapunk számára néhány száz becsesebbnél becsesebb adatot nyertünk. Ezek között van a többek között Wesselényi Zsuzsánna naplója 1786-ból, melyben igen érdekesen írja le azon audientiákat, melyeket József császártól nyert a már fogságban levő Wesselényi Miklós érdekében.

*

A magyar színészet történetére vonatkozólag több e század elejéről kelt levelet kaptunk. Nemsokára lapunkban közölni fogjuk e mind inkább ritkulni kezdő adatokat.